

Тема: «Системи насінництва»

1. Вимоги до виробників насіння .
2. Страхові і перехідні фонди насіння.
3. Планування насінництва у господарствах.

1. Вимоги до виробників насіння .

В організації насінництва сільськогосподарських культур першочергове місце належить виробникам насіння. Виробники насіння – це суб'єкти насінництва (господарства різних форм власності, фізичні та юридичні особи), яким надано право займатися виробництвом, реалізацією та використанням насіння.

Виробники можуть вирощувати, розмножувати, заготовляти, реалізовувати та використовувати насіння сортів рослин лише за умови відповідності своїх виробничих можливостей атестаційним вимогам, що встановлюються Міністерством аграрної політики України.

Дозвіл на вирощування і використання оригінального насіння (ОН) надається науково-дослідним установам, вищим навчальним закладам, елітно-насінницьким господарствам науково-дослідних установ, навчальним господарствам вищих сільськогосподарських навчальних закладів за результатами атестації Мінагрополітики України.

Дозвіл на вирощування і використання репродукційного насіння (РН) і гібридів першого покоління (F1) надається спеціалізованим насінницьким підрозділам, колективним підприємствам, фермерським та іншим господарствам, незалежно від форм власності за результатами атестації, проведеної органами управління сільським господарством.

Міністерство аграрної політики України зобов'язане забезпечувати розвиток насінництва сільськогосподарських культур, виробництва насіння в обсягах повної потреби в ньому виробників, перевіряти його якість, здійснювати заходи щодо державної підтримки насінництва, удосконалювати економічний механізм відносин між виробниками і споживачами насіння, а також виконувати міжнародні договори України з насінництва і вести державний реєстр виробників насінневого і садивного матеріалу.

Українська академія аграрних наук організовує за державним контрактом вирощування та реалізацію оригінального насіння супереліти і

еліти, а також розмноження та розповсюдження у виробництві нових сортів рослин, вивчає попит світового ринку насіння, вступає у відносини з органами насінництва інших держав, розробляє програмні технології вирощування та обробки насіння, складає необхідні нормативні документи.

2.Страхові і перехідні фонди насіння.

У господарствах і державі в цілому створюються страхові фонди в обсязі до потреби: оригінального насіння – 100%, супереліти – 50%, еліти і репродукційного насіння – не менше 15%.

Поновлення страхових фондів проводиться щорічно. Використання зазначених фондів не за призначенням у межах встановлених строків забороняється.

У перехідні фонди закладають насіння в обсягах виходячи з конкретних ґрунтово-кліматичних умов. Державні перехідні й страхові фонди зберігають у державних ресурсах і використовують у районах стихійного лиха. Не використані страхові фонди можуть бути переведені в перехідні.

Крім того, в районах, областях і державі створюють міжгосподарські страхові насіннєві фонди за рахунок внесків господарств, запаси яких використовуються на випадок стихійного лиха.

Для забезпечення насінням районів, які не виробляють власного, або мають обмежені можливості його виробництва, а також надання допомоги у разі знищення або пошкодження насіннєвих посівів стихійним лихом, забезпечення сортозаміни чи сортооновлення та реалізації насіння за міжнародними договорами створюються державні насіннєві ресурси.

Обсяг, назва культур та їх сортів визначається Міністерством аграрної політики України.

Заготівля насіння в державні ресурси здійснюється на конкретній основі, а також за рахунок імпорту. Використання для цих цілей товарного зерна забороняється.

Заготівлю насіння в державні ресурси і його зберігання забезпечують підприємства та організації за дорученням Мінагрополітики України. Виконавцям, які здійснюють заготівлю, обробку, зберігання та реалізацію державних ресурсів насіння, надаються пільгові кредити за рахунок коштів бюджету.

3.Планування насінництва у господарствах.

Планування насінництва у господарствах – важлива частина організаційних заходів. Під час складання плану насінництва господарства (спеціалізований підрозділ, колективне, фермерське та ін.) необхідно:

1. Визначити потребу у насінні для створення насінних і страхових фондів по всіх культурах, що вирощуються в господарстві; 123
2. Відповідно до прийнятих в області (регіоні) строків сортооновлення визначити потребу в насінні еліти чи першої репродукції для сортозаміни і сортооновлення;
3. Розробити завдання насінневому підрозділу, ланці з вирощування насіння для посіву під урожай майбутнього року.

План насінництва є обов'язковим у загальній системі виробничо-фінансового планування.

Таблиця 3

Орієнтовний план вирощування сортового насіння і сортооновлення

Культура, сорт	Строк сортооновлення	Загальна площа посіву, га	Потреба в насінні, ц	Вихід кондиційного насіння з 1 га, ц	Площа насінницьких посівів, га	Ділянка розмноження, га	Буде вирощено насіння		Потрібно насіння для сортооновлення	
							всього	на ділянках розмноження, ц	еліти	першої репродукції

Одержання високоякісного насіння в елітно-насінницьких, спеціалізованих насінницьких господарствах, підрозділах, ланках, фермерських господарствах дуже важлива справа. Ці господарства повинні мати достатню площу найбільш родючої землі, яка розміщена в сприятливих умовах, забезпечуватися сільськогосподарськими машинами, знаряддями, добривами, механізованими токами, насіннесховищами, насіннеочисносушильними пунктами, відповідними кваліфікованими працівниками.

Агротехнологія в спеціалізованих насіннєвих господарствах повинна виконуватися на високому рівні і включати такі агротехнічні заходи:

- розміщення насінницьких посівів після кращих попередників;
- своєчасний і високоякісний обробіток ґрунту;
 - використання органічних і мінеральних добрив в оптимальних нормах і співвідношеннях;
- використання насіння з високими сортовими і посівними кондиціями;
- сівба в оптимальні для цієї зони строки;
- високоякісний догляд за посівами; 124
 - боротьба з бур'янами, хворобами та шкідниками протягом вегетаційного періоду;
- сортові й видові прополювання;
- своєчасне високоякісне збирання;
- післязбиральна обробка насіння (очистка, сушіння, сортування, зберігання);
- запобігання біологічному та механічному засмічуванню на всіх етапах насінництва.

Питання для самоконтролю

1. Основні завдання насінництва і його напрямки.
2. Сортозаміна і її прискорення.
3. Сортооновлення і його планування.
4. Репродукційне насіння і його одержання.
5. Особливості сортооновлення за кордоном.
6. Які права та обов'язки мають виробники насіння?
7. Умови ввезення насіння в Україну з інших країн.
8. Нормативна документація на насіння.
9. Яка система насінництва в Україні?
10. Особливості спеціалізації і концентрації в насінництві.

11. Система насінництва зернових культур, кукурудзи, соняшнику, цукрових буряків.
12. Організація насінництва картоплі.
13. Страхові й перехідні фонди насіння.
14. Планування насінництва в господарствах.

Тести

1. Що характерно для сортозаміни?
 1. вирощування нового сорту
 2. використання насіння старого сорту
 3. заміна старого сорту новим
 4. поліпшення старого сорту
2. Які умови сортової чистоти для насіння першої категорії?
 1. 99%
 2. 99,1%
 3. 99,3%
 4. 99,5%
3. Насіння якої репродукції найкраще?
 1. друга репродукція
 2. третя репродукція
 3. четверта репродукція
 4. перша репродукція
4. Що роблять з насінням, яке не відповідає державним стандартам?
 1. зберігають в насіннєсховищах
 2. висівають на насіння
 3. вибраковують з числа рядових
 4. вилучають з числа насіннєвих

5. Який документ засвідчує насіння еліти?

1. Акт апробації
2. Посвідчення про кондиційність насіння
3. Атестат на насіння
4. Свідоцтво про гібридне насіння

6. Назвіть ланку в системі насінництва, де одержують елітне насіння

1. спецгоспи
2. навчальні господарства
3. науково-дослідні установи
4. насінгоспи

7. Яка спеціалізація в насінництві використовується для вирощування гетерозисного гібридного насіння?

1. внутрішньогосподарська
2. внутрішньорайона
3. регіональна
4. внутрішньообласна

8. В яких ланках одержують гібридне насіння першого покоління (F₁)?

1. наукові підрозділи
2. держгоспи
3. спеціальні ділянки
4. посіви гібридів першого покоління

9. Який посадковий матеріал використовується в більшості господарств для одержання товарної продукції?

1. елітний
2. суперелітний
3. I–II репродукції
4. III–IV репродукції

10. З яких посівів одержують насіння високої натури?

1. посіви з підвищеним вмістом азотних добрив
2. загущені посіви
3. сформовані посіви з оптимальною густотою
4. полегли посіви

11. Яка величина страхових фондів для репродукційного насіння?

1. 50%
2. 100%
3. 30%
4. 15%